

[Overzicht van rechtspraak. Personenrecht (2009-2022) - Bekwaamheid en onbekwamen] Minderjarigen

Peer-reviewed author version

QUINA, Tessa (2023) [Overzicht van rechtspraak. Personenrecht (2009-2022) - Bekwaamheid en onbekwamen] Minderjarigen. In: Tijdschrift voor privaatrecht, 2023 (4) , p. 1574 -1591.

Handle: <http://hdl.handle.net/1942/43056>

OVERZICHT VAN RECHTSPRAAK
PERSONENRECHT
(2009-2022)

Eric BREWAEYS

Emeritus docent VUB en Emeritus Kamervoorziter Raad van State

Mieke VAN DE PUTTE

*Vrijwillig wetenschappelijk medewerker UGent, Faculteit Recht en Criminologie, Instituut
voor Privaatrecht*

Jan CLEMENT

*Vrijwillig wetenschappelijk medewerker KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid en
Criminologische Wetenschappen, onderzoekseenheid Publiekrecht*

Tim OPGENHAFFEN

Docent VUB en KU Leuven

Tessa QUINA

Doctoraatsbursaal UHasselt

Tim WUYTS

Hoofddocent UHasselt

INHOUD

DEEL I. JURIDISCHE STAAT VAN DE PERSOON (1-134)

HOOFDSTUK I. NAAM (1-38)

AFDELING A. RECHT OP NAAM (1-2)

AFDELING B. FAMILIENAAM (3-38)

§ 1. ALGEMEEN (3-4)

§ 2. VERKRIJGING (5-22)

a. Oorspronkelijke afstamming (8-20)

1. Gelijktijdig vastgestelde afstammingsband (8-10)

2. Afstammingsband ten aanzien van één ouder (11)

3. Vaststelling dubbelzijdige afstamming na geboorte (12-15) .

4. Succesvolle betwisting van een afstammingsband (16)

5. Nieuwe afstammingsband (17)

6. Meerderjarige kinderen (18-20)

b. Adoptieve afstamming (21-22)

§ 3. VERANDERING (23-38)

a. Voornamen (24-26)

b. Familienaam (27-38)

1. Ernstige redenen (31-34)

2. Gekozen naam mag geen aanleiding geven tot verwarring of schade berokkenen (35-37)

3. Procedure (38)

HOOFDSTUK II. GESLACHT (39-41)

HOOFDSTUK III. WOONPLAATS (42-45)

HOOFDSTUK IV. NATIONALITEIT (46-120)

AFDELING A. INLEIDING (46-47)

AFDELING B. WETSWIJZIGINGEN (48-53)

AFDELING C. VERWERFING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT (54-96) .

§ 1. TOEKENNING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT (55-61)

a. Ius sanguinis: op grond van afstamming (56-58)

b. Ius soli: op grond van geboorte in België (59-61)

1. Staatlozen en vondelingen: artikel 10 WBN (59)

2.	Tweede en derde generatie kinderen: artikel 11 en 11bis WBN (60)	
3.	Gezamenlijk gevolg van een akte van verkrijging (61)	
§ 2.	VERKRIJGING VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT (62-96)	
a.	<i>Nationaliteitsverklaring (63-95)</i>	
1.	Hypothese van nationaliteitsverkrijging door het afleggen van een nationaliteitsverklaring (64-70)	
a)	Nationaliteitsverklaring van een in België geboren vreemdeling (65)	
b)	Nationaliteitsverklaring na vijf jaar wettelijk verblijf (kort verblijf) (66-67)	
c)	Subhypothese bij huwelijk met een Belg of ouderschap/adoptie van een Belgisch kind (68)	
d)	Subhypothese van invaliditeit, handicap en bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd (69)	
e)	Nationaliteitsverklaring na tien jaar wettelijk verblijf (lang verblijf) (70)	
2.	Criteria en bewijs (71-79)	
a)	Bewijs van kennis van een van de landstalen (71)	
b)	Maatschappelijke integratie (72-76)	
c)	Economische participatie (77-79)	
3.	Procedure (80-84)	
4.	Gewichtige feiten (85-95)	
b.	<i>Naturalisatie (96)</i>	
	<i>AFDELING D. VERBLIJFSVOORWAARDE (97-101)</i>	
§ 1.	WETTELIJK VERBLIJF GEDURENDE DE PERIODE VOORAFGAAND AAN DE AANVRAAG (98-99)	
§ 2.	ONONDERBROKEN KARAKTER VAN WETTELIJK VERBLIJF EN HOOFDVERBLIJF (100-101)	
	<i>AFDELING E. AKTE VAN GEBOORTE (102-105)</i>	
§ 1.	VOORLEGGING VAN EEN GELIJKWAARDIG DOCUMENT AFGEGEVEN DOOR DE DIPLOMATIEKE OF CONSULAIRE OVERHEDEN VAN HET LAND VAN GEBOORTE (103)	
§ 2.	VOORLEGGING VAN EEN AKTE VAN BEKENDHEID (104)	
§ 3.	VOORLEGGING VAN EEN BEËDIGDE VERKLARING (105)	
	<i>AFDELING F. VERLIES VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT (106-119)</i>	
§ 1.	ARTIKEL 22 WBN – GEEN VERKLARING TOT BEHOUD (107)	

§ 2. ARTIKEL 23, 23/1 EN 23/2 WBN – VERVALLENVERKLARING (108-119)	
a. <i>Personeel toepassingsgebied (109)</i>	
b. <i>Materieel toepassingsgebied (110-113)</i>	
1. Artikel 23 WBN (110-111)	
2. Artikel 23/1 WBN (112)	
3. Artikel 23/2 WBN (113)	
c. <i>Procedure (114-117)</i>	
1. Procedure wegens ernstige tekortkoming aan de verplichtingen van Belgisch burger (art. 23 §1 lid 1, 2° WBN) (115-116)	
2. Procedure bij vervallenverklaring na een strafrechtelijke veroordeling (art. 23/1 en 23/2 WBN) (117)	
d. <i>Effect van de vervallenverklaring (118)</i>	
e. <i>Vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit en fundamentele rechten (119)</i>	
<i>AFDELING G. HERKRIJGING (120)</i>	
<i>HOOFDSTUK V. BURGERLIJKE STAND (121-133)</i>	
<i>AFDELING A. DIGITALISERING EN MODERNISERING VAN DE BURGERLIJKE STAND (121-124)</i>	
<i>AFDELING B. VERBETERING EN NIETIGVERKLARING VAN DE AKTEN VAN DE BURGERLIJKE STAND (125-133)</i>	
§ 1. VERBETERING EN VERVANGING AKTE VAN DE BURGERLIJKE STAND (126-130)	
§ 2. NIETIGVERKLARING AKTE VAN DE BURGERLIJKE STAND (131-132)	
§ 3. WIJZIGING AKTE VAN DE BURGERLIJKE STAND (133)	
<i>HOOFDSTUK VI. AFWEZIGEN EN VERMISTEN (134)</i>	
<i>DEEL II. PERSOONLIJKHEIDSRECHTEN – PERSOONLIJKHEIDSBELANGEN (135-154)</i>	
<i>HOOFDSTUK I. ALGEMENE GEGEVENSBECHERMINGSVERORDENING</i>	
<i>HOOFDSTUK II. RECHT VAN ANTWOORD (136-154)</i>	
<i>AFDELING A. WEDERHOOR (136)</i>	

<i>AFDELING B. BEGINSELEN (137-139)</i>	
<i>AFDELING C. WETENSCHAPPELIJKE, ARTISTIEKE OF LETTERKUNDIGE</i> <i>KRITIEK (140)</i>	
<i>AFDELING D. PERIODIEKE GESCHRIFTEN (141)</i>	
<i>AFDELING E. TERMIJN (142)</i>	
<i>AFDELING F. VORMVOORWAARDEN (143-145)</i>	
<i>AFDELING G. OMVANG (146)</i>	
<i>AFDELING H. WEIGERINGSGRONDEN (147-151)</i>	
§ 1. VERBAND MET DE BESTREDEN TEKST (147-148)	
§ 2. BELEDIGEND KARAKTER (149)	
§ 3. HET ONNODIG BETREKKEN VAN DERDEN (150)	
§ 4. TAAL (151)	
<i>AFDELING I. SANCTIONERING (152)</i>	
<i>AFDELING J. DE AUDIOVISUELE SECTOR (153-154)</i>	
§ 1. BEGINSEL (153)	
§ 2. PROCEDURE (154)	

***DEEL III. BEKWAAMHEID EN ONBEKWAMEN (155-358)***

<i>HOOFDSTUK I. MINDERJARIGEN (155-182)</i>	
<i>AFDELING A. NIET-ONTVOOGDE MINDERJARIGE (155-168)</i>	
§ 1. HANDELINGSONBEKWAAMHEID (156-162)	
a. <i>Beginsel (156-158)</i>	
b. <i>Verjaring (159)</i>	
c. <i>Ouderlijk goederenbeheer (160-162)</i>	
§ 2. PROCESONBEKWAAMHEID (163-168)	
a. <i>Uitzonderingen (164-166)</i>	
b. <i>Zelfstandige rechtsingang? (167-168)</i>	
<i>AFDELING B. VOOGDIJ (169-182)</i>	
§ 1. PRINCIPE (169)	
§ 2. ORGANISATIE VAN DE VOOGDIJ (170-173)	
§ 3. WERKING VAN DE VOOGDIJ (174-178)	
a. <i>Opdracht van de voogd (174-176)</i>	
b. <i>Uitvoering van de opdracht (177-178)</i>	
§ 4. VOOGD AD HOC (179-182)	
a. <i>Principe (179-181)</i>	
b. <i>Bezoldiging (182)</i>	

<i>HOOFDSTUK II. MEERDERJARIGEN (183-326)</i>	
<i>AFDELING A. BEGINSEL (183-202)</i>	
§ 1. UITGANGSPUNT (183)	
§ 2. UITZONDERINGEN (184-202)	
<i>a. Nieuw beschermingsstatuut (184-188)</i>	
<i>b. Toepassingsgebied (189-198)</i>	
1. Staat van wilsonbekwaamheid (190-192)	
2. Staat van verkwisting (193-198)	
<i>c. Subsidiariteit en proportionaliteit (199-202)</i>	
<i>AFDELING B. BUITENGERECHTELIJKE BESCHERMING (203-225)</i>	
§ 1. TOEPASSINGSVOORWAARDEN (203-205)	
§ 2. UITVOERING VAN DE OPDRACHT DOOR DE LASTHEBBER (206-218)	
<i>a. Algemeen (206-208)</i>	
<i>b. Belangentegenstelling (209-212)</i>	
<i>c. Uitvoering onder voorwaarden (213-216)</i>	
<i>d. Uitvoering als buitengerechterlijke beschermingsmaatregel (217-218)</i>	
§ 3. AANVULLING MET EEN RECHTERLIJKE BESCHERMING (219)	
§ 4. BEËINDIGING (220- 225)	
<i>a. Algemene gronden (220-221)</i>	
<i>b. Gehele of gedeeltelijke vervanging (222-225)</i>	
<i>AFDELING C. RECHTERLIJKE BESCHERMING (226-258)</i>	
§ 1. ORGANISATIE (226-231)	
<i>a. Voorrang van de buitengerechterlijke bescherming (226-228)</i>	
<i>b. Beoordeling (maatwerk) (229-231)</i>	
§ 2. PROCEDURE (232-245)	
<i>a. Omstandige geneeskundige verklaring (232-240)</i>	
1. Is de Wet Patiëntenrechten van toepassing? (232)	
2. Wie kan afleveren? (233-234)	
3. Gevolg van afwezigheid van een omstandige geneeskundige verklaring (235-240)	
<i>b. Verzoeker en partijen in het geding (241-242)</i>	
<i>c. Kosten (243)</i>	
<i>d. Bewindsdossier (244-245)</i>	
§ 3. BEKENDMAKING (246)	
§ 4. SANCTIEREGELING (247- 256)	

a. Handelingen gesteld tijdens de rechterlijke bescherming (247-251)	
b. Handelingen gesteld vóór aanvang van de rechterlijke bescherming (252-256)	
§ 5. BEËINDIGING (257-258)	
AFDELING D. BEWINDVOERING (259-323)	
§ 1. OPDRACHT (259-279)	
a. Algemeen (259-262)	
b. Hoogstpersoonlijke rechtshandelingen (263-275)	
1. Lijst (263-267)	
2. Handelingen onderworpen aan machtiging (268-274)	
3. Handelingen waarbij een derde uitsluitend oordeelt (275)	
c. Bijstand (276-277)	
d. Vertegenwoordiging en beheer (278-279)	
1. Proceshandelingen (278)	
2. Beheershandelingen (279)	
§ 2. KEUZE VAN BEWINDVOERDER (280-282)	
§ 3. TOEZICHT (283-312)	
a. Opvragen van de financiële toestand van de beschermde persoon (283-286)	
b. Machtigingen (287-306)	
1. Procedure (288-289)	
2. Beoordeling (290-306)	
a) Materiële handelingen (291)	
b) Geruuststellende handelingen (292)	
c) Wijziging van de verblijfplaats (293)	
d) Vervreemding van goederen (294-296)	
e) Schenkingen (297-300)	
f) Belastingaangifte (301)	
g) Financiële beleggingen (302)	
h) Faillissement aanvragen (303)	
i) Vereffening-verdeling (304)	
j) Optreden in rechte (305-306)	
c. Bezoldiging (307-312)	
§ 4. BETEKENINGEN EN KENNISGEVINGEN (313-314)	
§ 5. AANSPRAKELIJKHEID (315-318)	
§ 6. BEWIND UITGEOEFEND DOOR DE OUDERS (319-321)	
§ 7. EINDE VAN HET BEWIND (322-323)	

a. Gronden tot beëindiging (322)	
b. Opdracht na beëindiging (323)	
AFDELING E. VERTROUWENSPERSOON (324-326)	

HOOFDSTUK III. DE BESCHERMING VAN DE PERSOON VAN DE GEESTESZIEKE (327-358)

AFDELING A. DE VOORWAARDEN VOOR EEN GEDWONGEN OPNAME (328- 334)	
--	--

§ 1. GEESTESZIEKTE (329-330)	
§ 2. GEVAAR (331-333)	
§ 3. GEBREK AAN ALTERNATIEF (334)	

AFDELING B. HET OMSTANDIG MEDISCH VERSLAG (335-339)	
---	--

§ 1. ONVERENIGBAARHEDEN IN HOOFDE VAN DE ARTS (336)	
§ 2. HET (SOMS ONMOGELIJKE) ONDERZOEK DOOR DE ARTS (337- 338)	
§ 3. DE INHOUD VAN HET VERSLAG (339)	

AFDELING C. DE UITVOERING VAN DE DWANGOPNAME (340-342)	
--	--

§ 1. OPNAME OP EEN PSYCHIATRISCHE DIENST (340-341)	
§ 2. VERPLEGING IN HET GEZIN (342)	

AFDELING D. DWANGOPNAME EN AANSPRAKELIJKHEID (343-347)	
--	--

§ 1. BURGERRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID (343-346)	
§ 2. STRAFRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID (347)	

AFDELING E. PROCEDURELE KWESTIES (348-357)	
--	--

§ 1. DE TERRITORIALE BEVOEGDHEID VAN DE VREDERECHTER (348)	
§ 2. WAARBORGEN VOOR DE ZIEKE (349-354)	
§ 3. DE KOSTEN VERBONDEN AAN DE OPNAME (355-357)	

AFDELING F. VERHOUDING TOT ANDERE REGELGEVING (358)	
---	--

DEEL III. BEKWAAMHEID EN ONBEKWAMEN

HOOFDSTUK I. MINDERJARIGEN

door Tessa QUINA

AFDELING A. NIET-ONTVOOGDE MINDERJARIGE

155. In deze afdeling wordt de rechtspraak met betrekking tot de handelingsbekwaamheid van de niet-ontvoogde minderjarige voor de periode 2009-2022 besproken. De minderjarige is de persoon die de volle leeftijd van achttien jaar nog niet bereikt heeft¹. De procesbekwaamheid van de minderjarige, waaronder de vrijwillige tussenkomst en het hoorrecht, zullen ook kort worden besproken, aangezien de proces(on)bekwaamheid van de minderjarige onlosmakelijk samenhangt met de handelings(on)bekwaamheid van de minderjarige.

§ 1. HANDELINGSONBEKWAAMHEID

a. Beginsel

156. De niet-ontvoogde minderjarige is in het Belgische recht vandaag nog steeds principieel handelingsonbekwaam². Dit houdt onder meer in dat deze niet bekwaam is om te contracteren³. De ouders zullen bijgevolg de minderjarige moeten vertegenwoordigen of bijstaan bij het stellen van rechtshandelingen⁴.

Hierop bestaan echter talrijke wettelijke uitzonderingen⁵. Een minderjarige kan bijvoorbeeld rechtsgeldig overeenkomsten sluiten die betrekking hebben op de gebruikelijke “dagdagelijkse uitgaven” inherent aan de hedendaagse samenleving. Er wordt echter nergens gedefinieerd wat onder “dagdagelijkse uitgaven” wordt verstaan. Deze regel geldt ook voor

¹ Art. 388 Oud BW.

² G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht* (Brugge: die Keure 2021), 423.

³ Art. 1124 Oud BW (nu art. 5.41 BW).

⁴ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 181.

⁵ Art. 135/1 §10 Oud BW; art. 348-1 Oud BW; art. 904 Oud BW; art. 12 §2 Wet Patiëntenrechten; art. 2 lid 3, 2°, c) wet 15 oktober 2018 betreffende de vrijwillige zwangerschapsafbreking, *BS* 29 oktober 2018, 82140; art. 10 §2 Orgaantransplantatiewet; art. 3 §11 wet 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft, *BS* 10 juli 2017, 71465; art. 25 §2 Decreet Binnenlandse Adoptie van 3 juli 2015; art. 27bis Decreet Basisonderwijs.

overeenkomsten die worden gesloten via het internet⁶. Volgens de vrederechter van Thuin zijn minderjarigen met onderscheidingsvermogen – zoals *in casu* het geval was – wettelijk bevoegd om aankopen te doen in het kader van de normale handelstransacties. Een gebruikelijke handeling is volgens de vrederechter “een handeling die de minderjarige niet in gevaar brengt en waarmee hij zichzelf geen schade kan berokkenen”. Dit houdt dus in dat de minderjarige geen verbintenissen kan aangaan die nadelig zijn voor hem⁷. *In casu* kon de minderjarige dus een fitnessabonnement voor onbepaalde duur afsluiten zonder tussenkomst van zijn ouders. Meestal wordt onder “dagdagelijkse handelingen” onder meer het kopen van levensmiddelen en kleding verstaan. In een arrest van het hof van beroep van Antwerpen is de moeder van de minderjarige die een hoverboard aankoopt van mening dat de koop-verkoop in werkelijkheid met haar is gesloten op grond van het stilzwijgend mandaat dat ze daartoe gegeven zou hebben aan haar zoon. Rekening houdend met de huidige maatschappelijke evolutie, de graad van onafhankelijkheid van de minderjarige, de levensduurte, het inkomen van de ouders etc. wordt aanvaard dat een minderjarige niet meer volledig handelingsonbekwaam is en dat deze in het dagelijkse leven wel degelijk handelingen kan stellen zoals het kopen van goederen⁸. Dat wordt door een algemeen aanvaarde gewoonte gesteund op het feit dat de minderjarige daartoe een stilzwijgend mandaat heeft van zijn ouders in het kader van de op hen rustende onderhouds- en opvoedingsverplichting⁹. Het hof oordeelt dan ook dat, in de gegeven concrete omstandigheden – en in tegenstelling tot wat de eerste rechter besloot – de bewuste aankoop van het hoverboard, gelet op onder meer de maatschappelijke evolutie, de leeftijd en graad van onafhankelijkheid van de minderjarige zoals blijkt uit de stukken en elementen (onder meer zijn verklaring aan de politiediensten naar aanleiding van de brand), de redelijk beperkte prijs van het hoverboard, het klaarblijkelijk redelijke inkomen van het gezin (er werden in de brand onder meer een iPhone, een iPad, laptop ... beschadigd), wel degelijk kan worden beschouwd als een handeling van het dagelijks leven dat door het stilzwijgend mandaat van mevrouw P. als ouder wordt gedekt¹⁰. De rechtbank van Antwerpen heeft met diezelfde redenering geoordeeld dat het boeken van een skireis door een minderjarige, niet alleen voor zichzelf maar ook voor drie vrienden voor een totaalbedrag van bijna 3.000 euro, een rechtshandeling is die de gebruikelijke dagdagelijkse uitgaven te boven gaat¹¹.

⁶ M. DEMOULIN (ed.), *Les pratiques du commerce électroniques* (Brussel: Bruylant 2007), 59-62.

⁷ Vred. Thuin 17 mei 2021, *T.Vred.* 2021, 531.

⁸ Antwerpen 24 januari 2022, *Limb.Rechtsl.* 2022, 271; E. DE KEZEL, “De procesbekwaamheid van de minderjarige”, *AJT* 1998-99, (249) 252.

⁹ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, 426.

¹⁰ Antwerpen 24 januari 2022, *Limb.Rechtsl.* 2022, 271.

¹¹ Rb. Antwerpen (14e k. B) 9 juni 2011, *RW* 2013-14, 1384.

157. De idee is dat minderjarigen beschermd moeten worden tegen zijn/haar eigen onwetendheid en jeugdigheid. Ze verdienen daardoor bescherming tegen daden die ze zelf stellen, maar ook tegen daden van derden die misbruik maken van hun jeugdigheid. De handeling zelf is dus bepalend. Dit is, mijns inziens, een evenwichtige invulling van de beschermingsgedachte door de rechtspraak en neemt ook deels de rechtsonzekerheid weg die bestaat door het ontbreken van een definitie van “dagdagelijkse uitgaven die inherent zijn aan de hedendaagse samenleving”. Het is, naar mijn mening, moeilijk om dit begrip te definiëren, gelet op het feit dat er ook rekening moet worden gehouden met de evoluerende bekwaamheden van de minderjarigen: een twaalfjarige zal namelijk minder vrijheid hebben om uitgaven te doen dan een zestienjarige, omdat de (feitelijke) bekwaamheid om financiële risico's in te schatten zal evolueren naarmate de minderjarige ouder wordt. Er is dus een *in concreto*-beoordeling noodzakelijk zodat kan worden nagegaan of de minderjarige zichzelf schade heeft berokkend of niet. Een ander punt van kritiek is dat de rechtspraak voornamelijk focust op de bescherming van de minderjarige, maar dat er minder wordt gekeken naar de evoluerende bekwaamheden van het kind. Er wordt veeleer rekening gehouden met de leeftijd van de minderjarige die een handeling stelt om na te gaan of de minderjarige zichzelf niet in gevaar heeft gebracht, terwijl er, naar mijn mening en gelet op de gedachtegang van het IVRK, in het licht van de evoluerende bekwaamheden van de minderjarige zou moeten worden geoordeeld. De leeftijd kan hierbij uiteraard in aanmerking worden genomen, maar dit zou niet het enige criterium mogen zijn waarop de rechter zich baseert.

158. Overeenkomstig artikel 1125 Oud BW (nu art. 5.42 BW) leidt de onbekwaamheid om te contracteren tot de relatieve nietigheid, tenzij de wet anders bepaalt. Wanneer een minderjarige dan toch een handeling stelt waarvoor hij/zij niet bekwaam was, kan deze in bepaalde gevallen nietig worden verklaard¹². Volgens artikel 1305 Oud BW (nu art. 5.43 BW) levert benadeling van een niet-ontvoogde minderjarige een relatieve nietigheidsgrond op voor alle soorten overeenkomsten. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke benadeling. Er is sprake van intrinsieke benadeling wanneer er een onevenwicht is tussen de prestaties van de partijen¹³. Deze hoeft geen bepaalde omvang aan te nemen¹⁴. Er is sprake van extrinsieke of functionele benadeling

¹² Art. 1125 lid 1 Oud BW (nu art. 5.42 BW); G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, 423; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 177-178.

¹³ Art. 5.38 BW; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 176; A. VAN THIENEN, “Justice must also be enabled to be done”, *T.Fam.* 2015, (116) 117.

¹⁴ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 176; A. VAN THIENEN, *T.Fam.* 2015, (116) 117.

wanneer de intrinsiek evenredige prestatie van de minderjarige niet in verhouding staat tot zijn vermogen of zijn onderscheidingsvermogen¹⁵.

Zo stelt het hof van beroep van Gent dat, ingeval een minderjarige door een bepaalde clause, zoals in dit geval een exonerationbeding, wordt benadeeld, dit beding voor nietig moet worden gehouden en de clause dan ook geen toepassing kan vinden¹⁶. Het betreft hierbij niet alleen een intrinsieke benadeling, wat een wanverhouding tussen de wederkerige prestaties inhoudt, maar ook een extrinsieke benadeling, wat een wanverhouding tussen de vermogensrechtelijke situatie van de minderjarige en de door hem aangegane verbintenissen inhoudt¹⁷.

b. Verjaring

159. Ook op het vlak van de verjaring gelden speciale regels met betrekking tot minderjarigen om hen te beschermen. Artikel 2252 Oud BW stelt namelijk dat de verjaring niet loopt tegen minderjarigen. Deze regeling werd ingevoerd omdat het als onrechtvaardig werd beschouwd de verjaringstermijn te doen lopen tegen personen die geen aanspraak kunnen of mogen maken op hun recht. De wetgever beoogde hiermee minderjarigen te beschermen, niet zozeer tegen derden, maar wel tegen de eventuele nalatigheid van hun wettelijke vertegenwoordigers¹⁸. Dit heeft tot gevolg dat de verjaringstermijn pas begint te lopen vanaf de meerderjarigheid.

Zo is er een zaak van een tweejarige patiënt die een chirurgische ingreep ondergaat aan een rugtumor en hieraan een verlamming aan de benen overhoudt. Deze wenst op 26-jarige leeftijd de chirurg en het ziekenhuis aansprakelijk te stellen. Er bestaat discussie over de aard van de vordering in de rechtsleer: sommigen zijn van oordeel dat deze contractueel is op basis van de vertegenwoordigingstheorie van de ouders¹⁹, anderen stellen dat de ouders in eigen naam handelen, waardoor de rechtsverhouding tussen de arts en de minderjarige buitencontractueel is²⁰. Het hof van

¹⁵ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 176; A. VAN THIENEN, *T.Fam.* 2015, (116) 117.

¹⁶ Gent 9 september 2015, *RABG* 2020, 211.

¹⁷ Rb. Antwerpen (14e k. B) 9 juni 2011, *RW* 2013-14, 1384; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge, II, Les Personnes* (Brussel: Bruylant 1990), 1137-1138.

¹⁸ T. VANSWEEVELT, “De verjaring van de buitencontractuele vordering”, in H. Vuye en Y. Lemmens (eds.), *Springlevend aansprakelijkheidsrecht* (Antwerpen: Intersentia 2011), (293) 334-335; X, “Minderjarigheid als schorsingsgrond van de verjaringstermijn voor buitencontractuele vorderingen”, *T.Gez.* 2016, 257.

¹⁹ C. LEMMENS, *De minderjarige en de Wet Patiëntenrechten* (Antwerpen: Intersentia 2013), 72-74.

²⁰ T. VANSWEEVELT, “Rechtsverhoudingen en aansprakelijkheid in de gezondheidszorg”, in T. Vansweevelt en F. Dewallens (eds.), *Handboek Gezondheidsrecht* (Antwerpen: Intersentia 2014), 1114-1116 en 1566.

beroep van Gent oordeelde in deze zaak dat de vordering buitencontractueel is, gelet op het feit dat de minderjarige onbekwaam is om te contracteren²¹. De vijfjarige verjaringstermijn van artikel 2262bis §1 lid 2 Oud BW voor buitencontractuele vorderingen zal dus moeten worden toegepast²². De wet stelt de bescherming van de minderjarige steeds voorop. Met dit arrest bewerkstelligt de rechtspraak een evenwicht tussen de bescherming van de minderjarige en de autonomie die aan de minderjarige wordt toegekend om in beperkte mate deel te nemen aan de samenleving, wat in de lijn ligt van de gedachte die in artikel 5 IVRK wordt vooropgesteld.

c. Ouderlijk goederenbeheer

160. Zoals eerder gesteld, is de idee achter de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige om deze te beschermen²³. Artikel 378 §1 *iuncto* artikel 410 §1, 1° tot 6° en 8° tot 14° Oud BW stelt daarom dat de ouders een voorafgaande machtiging van de vrederechter nodig hebben om bepaalde handelingen te verrichten²⁴. De handelingen waarvoor een machtiging is vereist, zijn daden van beschikking en worden limitatief opgesomd in de wet²⁵.

161. De rechtbank van Charleroi heeft in het kader van de machtigingen geoordeeld dat de wettelijke vertegenwoordiger van een minderjarige geen verkoopovereenkomst van een onroerend goed kan ondertekenen onder de opschortende voorwaarde van de machtiging van de vrederechter. Het is noodzakelijk dat deze machtiging de voorgenomen rechtshandeling voorafgaat²⁶. Wanneer het onroerend goed dat eigendom is van de minderjarige toch wordt verkocht zonder voorafgaandelijke machtiging van de vrederechter, zal deze verkoopovereenkomst relatief nietig zijn²⁷. Een koop onder de opschortende voorwaarde van het verkrijgen van die machtiging is niet toegelaten²⁸.

Wanneer het gaat om het opnemen van gelden van een rekening van de minderjarige, heeft de vrederechter van Fontaine-L'Évêque, in het kader van de uitoefening van het ouderlijk gezag, geoordeeld dat een

²¹ Gent (1ebis k.) 12 juni 2014, *T.Gez.* 2016-17, nr. 4, 254 noot X, “Minderjarigheid als schorsingsgrond van de verjaringstermijn voor buitencontractuele vorderingen”.

²² Gent (1ebis k.) 12 juni 2014, *T.Gez.* 2016-17, 254.

²³ G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, 417.

²⁴ Art. 410 Oud BW; art. 1314 Oud BW; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 184.

²⁵ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 184.

²⁶ Rb. Charleroi 28 juni 2013, *JLMB* 2014, afl. 4, 179; Vred. Fontaine-L'Évêque 1 maart 2013, *T.Vred.* 2014, afl. 1-2, 32; T. WUYTS, “De koop-verkoop van een onroerend goed waar een beschermde persoon bij betrokken is. Knelpunten en praktische oplossingen”, *TBO* 2006, 134.

²⁷ Vred. Dour-Colfontaine 6 mei 2015, *T.Vred.* 2016, 389.

²⁸ Zie uitgebreid T. WUYTS, *TBO* 2006, (134) 146.

voorafgaande toestemming van de vrederechter alleen vereist is voor het opnemen van gelden van een rekening die op naam van een minderjarige is geopend, wanneer de gelden afkomstig zijn uit een nalatenschap (cf. art. 776 Oud BW) of wanneer zij niet beschikbaar zijn op grond van een rechterlijke beslissing (cf. art. 379 lid 2 Oud BW). Ouders hebben bijgevolg geen toestemming nodig om gelden op te nemen van de op naam van hun minderjarige kind geopende spaarrekening²⁹. De meerderheid in de rechtspraak stelt eveneens dat er geen machtiging vereist is voor de afhaling van gelden van de minderjarige van een zicht- of spaarrekening³⁰. De vrederechter van Charleroi bevestigde eveneens dat, met uitzondering van de in de artikelen 379 lid 2 en 776 Oud BW vermelde gevallen, de voorafname van gelden van een op naam van de minderjarige geopende zicht- of spaarrekening geen vervreemding is in de zin van artikel 410 §1, 1° Oud BW, wat tot gevolg heeft dat er geen voorafgaande rechterlijke machtiging is vereist. Dit werd wel genuanceerd door te stellen dat de wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige op afdoende wijze dient te verantwoorden dat de litigieuze geldopnames van de spaarrekening van de ondertussen meerderjarig geworden minderjarige daadwerkelijk in het belang van laatstgenoemde zijn verricht³¹.

Wat betreft het verlenen van een akkoord met een verdeling, met goedkeuring van een ontwerp van akte van verdeling, oordeelde de rechter van West-Vlaanderen dat dit geen handeling is waarvoor een machtiging vereist is, maar wel een goedkeuring van de vrederechter (cf. art. 1206 Ger.W.). De vrederechter bewaakt in alle gevallen de belangen van de minderjarige³².

In het kader van de afgifte van een legaat onder algemene of bijzondere titel in naam en voor rekening van het minderjarige kind, hoeven de ouders geen machtiging te krijgen van de vrederechter overeenkomstig artikel 378 §1 *iuncto* artikel 410 §1, 1° Oud BW aangezien het niet gaat om een vervreemding³³. Sven Mosselmans stelt echter dat, indien de minderjarige ook afziet van zijn wettelijke reserve, de beoogde legaatafgifte wel neerkomt op een vervreemding waarvoor een machtiging vereist is³⁴. Er moet dus naar de concrete situatie worden gekeken bij de beoordeling door de vrederechter om te bepalen of een machtiging vereist is of niet.

²⁹ Vred. Fontaine-L'Évêque 15 december 2010, *RTDF* 2011, 305.

³⁰ Vred. Zottegem-Herzele 24 mei 2011, *T.Vred.* 2013, 413 = *RTDF* 2014, 205; Vred. Fontaine-L'Évêque 15 december 2010, *RTDF* 2011, 305.

³¹ Vred. Charleroi 11 januari 2021, *T.Vred.* 2022, 218.

³² Arrondrb. West-Vlaanderen 17 juni 2016, *T.Not.* 2016, 798.

³³ Vred. Herzele 7 oktober 2013, *T.Vred.* 2015, 305 noot S. MOSSELMANS.

³⁴ S. MOSSELMANS noot onder Vred. Herzele 7 oktober 2013, *T.Vred.* 2015, 307.

Ouders hebben daarentegen geen vrederechterlijke machtiging nodig om ten behoeve van hun minderjarige kinderen een procedure in rechte te starten³⁵.

162. De vrederechter moet bij het verlenen van de machtiging rekening houden met een aantal zaken. De vrederechter van Fontaine-L'Évêque oordeelde dat artikel 1206 Ger.W. extensief moet worden geïnterpreteerd. Om de belangen van de minderjarige te beschermen, moet de vrederechter tussenkomen bij de verdeling tussen een blote eigenaar en een vruchtgebruiker van de opbrengst van de verkoop van een onroerend goed dat deel uitmaakt van de nalatenschap³⁶. Wanneer de vrederechter een verzoek tot machtiging wordt gevraagd om bijvoorbeeld een nalatenschap die aan een minderjarige toekomt, te verwerpen, houdt de vrederechter rekening met de concrete familiale context en de in deze context rechtmatig gemaakte afspraken³⁷. Wanneer de vrederechter moet oordelen over een verzoek tot machtiging om een algemeen legaat te verwerpen overeenkomstig artikel 410 §1, 5° Oud BW, is het noodzakelijk te onderstrepen dat het belang van de minderjarige zich niet uitsluitend beperkt tot een vermogensrechtelijk belang: "Het belang van de minderjarige houdt niet per se in dat hij op financieel vlak over een maximum moet beschikken ten koste van zijn menselijke en familiale relaties"³⁸. Hier wordt duidelijk dat de rechter niet enkel rekening houdt met de financiële belangen van de minderjarige, maar ook met de eventuele familiale context, wat dus steeds een *in concreto*-beoordeling van de situatie vereist.

Ook in de financiële wereld wordt de minderjarige zeer goed beschermd. De rechtbank van Kortrijk heeft in dit opzicht geoordeeld dat de bank ertoe gehouden is, wanneer grote geldbedragen door een notaris worden overgeschreven op een bankrekening op naam van een minderjarige jonger dan zestien jaar na erfopvolging, te controleren of de personen die opnemingen verrichten daartoe wel degelijk gemachtigd zijn. De controle slaat enerzijds op de persoon van de opdrachtgever en anderzijds op de aard van de behandeling. De bank begaat een fout als zij een opdracht uitvoert die duidelijk een vervreemding uitmaakt zonder na te gaan of de ouders daartoe gemachtigd zijn. De bank is dan tot een tweede betaling aan de meerderjarige geworden minderjarige gehouden (art. 1241 BW)³⁹. Het is, mijns inziens, wel logisch dat de rechtspraak zeer voorzichtig is met financiële transacties, gelet op het feit dat dit een aantal risico's inhoudt voor de minderjarige die nog niet voldoende bekwaamheid bezit om zijn

³⁵ Vred. Antwerpen 29 augustus 2019, *RW* 2021-22, 1604.

³⁶ Vred. Fontaine-L'Évêque 2 maart 2012, *T.Vred.* 2013, 443.

³⁷ Vred. Gent 18 augustus 2010, *RW* 2010-11, 1493.

³⁸ Vred. Ukkel 3 december 2019, *RNB* 2020, 897 noot F. LALIERE.

³⁹ Rb. Kortrijk (2e k.) 14 mei 2013, *RTDF* 2015, 124.

eigen belangen te beoordelen. De bescherming van de minderjarige moet hier dus steeds vooropstaan, rekening houdend met de leeftijd en maturiteit van de minderjarige.

§ 2. PROCESONBEKWAAMHEID

163. De niet-ontvoogde minderjarige is in principe, als gevolg van de volledige en absolute handelingsonbekwaamheid, ook onbekwaam om in rechte op te treden. Dit betekent dat de minderjarige ook voor het stellen van proceshandelingen moet worden vertegenwoordigd. Dit is, net zoals de handelingsonbekwaamheid, een beschermingsmechanisme voor de minderjarige⁴⁰. Ook hier voorziet de wetgever echter steeds meer in uitzonderingen. Zo kan een minderjarige zelf en zelfstandig optreden en de zaak voor de familierechtbank brengen wanneer het gaat om persoonlijke handelingen, zoals de opheffing van de minimumleeftijdsvereiste om te kunnen huwen⁴¹, de voornaamsverandering omwille van innerlijk beleefde genderidentiteit⁴² en de aanpassing van de geslachtsregistratie omwille van innerlijk beleefde genderidentiteit⁴³.

a. Uitzonderingen

164. De minderjarige kan soms zelf en dus zonder vertegenwoordiging als eiser of verweerder optreden in de procedure. Dit is bijvoorbeeld het geval indien de minderjarige de vader/moeder/meemoeder in de afstammingsrelatie is. In de procedure aangaande de vaststelling of de betwisting van de afstamming treedt de minderjarige dus zelf als eiser of verweerder op, zonder vertegenwoordiging⁴⁴. De familierechtbank van Namen oordeelt dat, hoewel de minderjarige volledig handelingsonbekwaam is, de wet en rechtspraak toch afwijkingen toestaan op de onbekwaamheid van de minderjarige om in rechte op te treden. De minderjarige moet zo ook het recht worden toegekend om in rechte op te treden wanneer zijn vordering erop is gericht door een verandering van de datum van zijn geboorte zijn meerderjarigheid te laten vaststellen⁴⁵. In het kader van een adoptieprocedure kan de minderjarige geadopteerde eveneens vanaf twaalf jaar zelf vrijwillig tussenkomen in de procedure⁴⁶. De minderjarige kan, volgens de arbeidsrechtbank van Luik, zelf een vordering instellen inzake sociale hulp en zich laten vertegenwoordigen

⁴⁰ C. DECLERCK en G. MATHIEU, “Schets van de procespositie van de niet-ontvoogde minderjarige in het Belgische personen- en familierecht”, *T.Fam.* 2022, (138) 139.

⁴¹ Art. 145 Oud BW.

⁴² Art. 370/3 §4 lid 2 en 3 Oud BW.

⁴³ Art. 135/1 §10 Oud BW.

⁴⁴ Luik 21 januari 2021, *JLMB* 2021, 705; C. DECLERCK en G. MATHIEU, *T.Fam.* 2022, (138) 141.

⁴⁵ Famrb. Namen (afd. Namen) (2e k.) 18 mei 2016, *JT* 2016, 621.

⁴⁶ Art. 1231-10 lid 2 Ger.W.

door een advocaat die een onweerlegbaar vermoeden van volmacht geniet. *In casu* ging het om een minderjarige van wie tegen de nog levende ouder een procedure van ontzetting uit het ouderlijk gezag lopende was en waarbij geen voogd was aangesteld, waardoor de minderjarige was toegewezen aan het (openbaar centrum voor sociale actie) van de gemeente waar hij zich bevond⁴⁷.

165. De lagere rechtspraak aanvaardt eveneens al een lange tijd dat de minderjarige met voldoende onderscheidingsvermogen bewarende proceshandelingen kan verrichten, zoals bijvoorbeeld een vordering tot verzegeling of een vordering in kort geding⁴⁸. De rechtbank van eerste aanleg in Leuven heeft het verzoek van een minderjarige tot vrijwillige tussenkomst in een geschil in kort geding met betrekking tot de schoolkeuze ontvankelijk verklaard omdat de minderjarige over voldoende onderscheidingsvermogen beschikte en dus in staat was om een eigen mening te vormen⁴⁹. Het doorslaggevende criterium is hier vaak de leeftijd en maturiteit van de minderjarige.

166. Over de vraag of een minderjarige ook zelf en zelfstandig een onderhoudsvordering kan instellen, bestaat daarentegen sinds geruime tijd discussie. De wettelijke vertegenwoordigers zouden dan zowel de hoedanigheid van eiser (*qualitate qua*) als van verweerder hebben. Bepaalde lagere rechtspraak is van oordeel dat de minderjarige deze alimentatievordering zelf en zelfstandig kan instellen, gelet op het dringende en persoonlijke karakter ervan en gelet op de gedachte dat de onbekwaamheid de bescherming van de minderjarige beoogt, waardoor dit niet tegen de minderjarige zelf kan worden gekeerd⁵⁰. Andere rechtspraak is van oordeel dat in dit geval een voogd *ad hoc* moet worden aangesteld, gelet op de daadwerkelijke belangentegenstelling tussen de ouders en het kind⁵¹. Uit deze discussie blijkt de invloed van het IVRK op de Belgische rechtspraak, waardoor een beperkte mate van participatie van de minderjarige steeds meer wordt aanvaard door de rechtspraak. Het valt op dat de procesbekwaamheid een grotere evolutie heeft doorgemaakt dan de algemene handelingsbekwaamheid, waarbij meer wordt ingezet op de participatie en de evoluerende bekwaamheden van de minderjarige, terwijl bij de handelingsbekwaamheid de beschermingsgedachte nog primeert.

⁴⁷ Arrbrb. Luik (7e k.) 12 februari 2021, *JLMB* 2021, 1551.

⁴⁸ Luik (KG) 8 juli 1986, *JT* 1986, 145 noot E. VIEUJEAN.

⁴⁹ Rb. Leuven 16 september 2010, *NJW* 2011, 236.

⁵⁰ Vred. Sint-Gillis 23 april 1985, *T.Vred.* 1987, 21 noot J. GERLO; Vred. Bergen 19 april 1989, *J.dr.jeun.* 1989, 34; Rb. Bergen (II) 11 juni 1987, *J.dr.jeun.* 1988, 25 noot RUCHARD; E. DE KEZEL, “De procesbekwaamheid van de minderjarige”, *AJT* 1998-99, (249) 253; C. DECLERCK en G. MATHIEU, *T.Fam.* 2022, (138) 141.

⁵¹ Vred. Hoei 5 november 1987, *J.dr.jeun.* 1988, 5; Rb. Brussel, 28 juni 1988, *RTDF* 1988, 562; Vred. Etterbeek 29 maart 1988, *RTDF* 1990, 51; Vred. Sint-Jans-Molenbeek 14 juli 1989, *J.dr.jeun.* 1990, 43; Rb. Luik 18 januari 1993, *J.dr.jeun.* 1993, 54.

Hieruit blijkt dat de wetgever in toenemende mate (*ad hoc*) procesbekwaamheid toekent aan de minderjarige. Ook de (lagere) rechtspraak lijkt deze tendens te volgen. Het enige knelpunt is dat de wettelijke uitzonderingen niet steeds consistent zijn en de rechtspraak eveneens uitzonderingen aanhaalt die niet steeds wettelijk zijn geregeld.

b. Zelfstandige rechtsingang?

167. Het Hof van Cassatie heeft in twee recente arresten geoordeeld dat uit de artikelen 3, 9 en 12 IVRK, artikel 8 EVRM en artikel 22*bis* van de Grondwet niet kan worden afgeleid dat de minderjarige als partij kan tussenkomen en een vordering kan instellen in geschillen tussen zijn ouders aangaande de uitoefening van het ouderlijk gezag over zijn persoon, de verblijfsregeling of de uitoefening van het recht op persoonlijk contact door de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent⁵². Het kind moet de mogelijkheid worden geboden om zijn standpunt naar voren te brengen, maar dit impliceert geenszins het toekennen van procesbekwaamheid voor de minderjarige in deze materie⁵³.

In de rechtspraak bestond al sinds lange tijd verdeeldheid over deze vraag⁵⁴. Het kind heeft overeenkomstig artikel 1004/1 Ger.W. een recht om gehoord te worden en de rechter moet in geschillen betreffende het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact steeds in het belang van het kind beslissen (art. 374 Oud BW en art. 1253*ter*/7 §1 lid 2, 3° Ger.W.). Uit die wettelijke bepalingen, waarmee de wetgever de hem door artikel 22*bis* van de Grondwet en het IVRK opgelegde verplichtingen wil nakomen, volgt dat voor geschillen tussen de ouders over de verblijfsregeling van hun kinderen en de uitoefening van het recht op persoonlijk contact, niet wordt afgeweken van de handelings-

⁵² Cass. 10 februari 2020, *T.Fam.* 2020, 198 noot P. SENAËVE; Cass. 25 januari 2021, *T.Fam.* 2022, 155.

⁵³ T. ROBERT, “De burgerrechtelijke procesbekwaamheid van de minderjarige”, in CBR (ed.), *De procesbekwaamheid van minderjarigen* (Antwerpen: Intersentia 2006), 66-67; P. SENAËVE, “Aangaande de vrijwillige tussenkomst van de minderjarige in zaken van verblijfsregeling en aangaande de bijstand door een advocaat bij het horen”, *T.Fam.* 2020, (199) 203.

⁵⁴ Jeugdrb. Marche-en-Famenne 9 juni 1999, *J.dr.jeun.* 2000, 42; Verviers (KG) 1 augustus 1997, *J.dr.jeun.* 1998, 40 noot J. SERVAIS; Jeugdrb. Verviers 7 januari 1998, *J.dr.jeun.* 1998, 39; Jeugdrb. Verviers 2 december 1998, *JLMB* 1999, 1443; Brussel (3e k.) 9 februari 1999, *EJ* 1999, 53 noot E. DE KEZEL; Antwerpen (3e k.) 24 maart 2004, *RW* 2005-06, 1310 = *NJW* 2004, 1100 noot GV; Luik (1e k.) 11 mei 2004, *JT* 2004, 745; Luik 26 maart 2007, *RRD* 2006, 466; Bergen (jeugdk.) 19 december 2007, nr. 2007/JE/54 [Justel F-20071219-1]; Brussel (jeugdk.) 5 januari 2010, nr. 2009/JR/189, onuitg. Zie uitgebreid P. SENAËVE, *T.Fam.* 2020, (199) 201-202.

of procesonbekwaamheid van de minderjarige⁵⁵. Het Hof van Cassatie bevestigde dit nogmaals in het arrest van 25 januari 2021⁵⁶.

168. Luidens artikel 1004/1 Ger.W. heeft elke minderjarige het recht om gehoord te worden door een rechter in materies die hem aanbelangen aangaande de uitoefening van het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact. Er wordt bij de oproeping van de minderjarige een onderscheid gemaakt tussen de minderjarige ouder en jonger dan twaalf jaar. Het hof van beroep van Gent stelt dat het hoorrecht van het kind in de procedures die het betreffen, geenszins het recht op tussenkomst in diezelfde procedures inhoudt, waardoor het hoger beroep van de minderjarige onontvankelijk wordt verklaard⁵⁷. Ook het hof van beroep van Brussel bevestigt dat uit artikel 387*bis* Oud BW voortvloeit dat het de minderjarige, ongeacht zijn leeftijd, aan de vereiste hoedanigheid ontbreekt om bij de familierechtbank een vordering in rechte in te stellen aangaande de schoolkeuze⁵⁸. Het hof van beroep van Gent bevestigt dat de minderjarige principieel procesonbekwaam is en hij of zij dus geen persoonlijke rechtsvordering kan instellen bij het stilzitten van of bij een belangentegenstelling met een ouder, ook niet wanneer de minderjarige wordt bijgestaan door een advocaat. Het hof is daarbij van mening dat een zesjarige en een tienjarige niet in staat kunnen worden geacht om hun mening te vormen over de procedure of de draagwijdte ervan⁵⁹. De reden hiervoor is dat het hen aan voldoende maturiteit ontbreekt om hun belangen te verdedigen en de gevolgen van hun handelen in te schatten. In een zaak voor de vrederechter van Sint-Pieters-Woluwe verzocht de vader van het minderjarige kind om de moeder te veroordelen tot terugbetaling van een bedrag van ongeveer 3.000 euro dat ze van de spaarrekening van haar kind had opgenomen. De vrederechter oordeelde dat het belang van het kind het voornaamste criterium is. Bijgevolg wenste hij het kind buiten het geschil tussen zijn ouders te houden en oordeelde hij dat het niet opportuun was dat het kind partij werd in deze zaak. De vrederechter oordeelde eveneens dat, eens het kind meerderjarig is, het zelf de terugbetaling van het bedrag ten aanzien van zijn moeder zal kunnen vorderen zo hij dit wenst en van oordeel is dat hij daar recht op heeft⁶⁰.

AFDELING B. VOOGDIJ

⁵⁵ I. BOONE en E. VERTOMMEN, “Recente ontwikkelingen inzake het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact”, in I. Boone en C. Declercq (eds.), *Themis 2022-2023 nr. 123 – Personen- en familierecht* (Antwerpen: Intersentia 2023), (45) 68-69.

⁵⁶ Cass. 25 januari 2021, *T.Fam.* 2022, 155.

⁵⁷ Gent 25 februari 2010, ECLI:BE:HBGNT:2010:ARR.20100225.17.

⁵⁸ Brussel (familiek.) (42e k.) 16 november 2021, *T.Fam.* 2022, 155.

⁵⁹ Gent (burg. rechtsbijst.) 19 december 2013, *T.Fam.* 2015, 115.

⁶⁰ Vred. Sint-Pieters-Woluwe 1 februari 2019, *T.Vred.* 2019, 238.

§ 1. PRINCIPE

169. In deze afdeling wordt de rechtspraak met betrekking tot de voogdij van de minderjarige besproken voor de periode 2009-2022. Artikel 389 Oud BW bepaalt dat de voogdij ontstaat wanneer beide ouders overleden zijn, wanneer ze wettelijk onbekend zijn, wanneer ze in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het ouderlijk gezag uit te oefenen of wanneer ze wilsonbekwaam zijn. Onder de onmogelijkheid om het ouderlijk gezag uit te oefenen, kan bijvoorbeeld de geestelijke gezondheidstoestand van de overblijvende ouder, die psychiatrische problemen heeft en definitief niet in staat is om zijn vermogen te beheren, worden verstaan⁶¹. In het verleden werd ook een langdurige gevangenisstraf⁶², een langdurig verblijf in het buitenland⁶³ (tenzij de verblijfplaats in het buitenland van de enige ouder actueel gekend is)⁶⁴, verdwijning⁶⁵ en aantasting van de lichamelijke of geestelijke gezondheidstoestand van de ouders gekwalificeerd als een onmogelijkheid om het ouderlijk gezag uit te oefenen. De voogdij en toeziende voogdij is in principe onbezoldigd, maar in uitzonderlijke gevallen kan de vrederechter toch een onkostenvergoeding of bezoldiging toekennen⁶⁶. De voogdij eindigt wanneer de minderjarige de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt, bij de ontvoogding, bij de vaststelling van de oorspronkelijke afstamming ten aanzien van een ouder of adoptie van de pupil, bij de opheffing van de voortdurende onmogelijkheid van de ouders om het ouderlijk gezag uit te oefenen of bij het overlijden van de minderjarige⁶⁷.

§ 2. ORGANISATIE VAN DE VOOGDIJ

170. Overeenkomstig artikel 390 Oud BW is de vrederechter van de woonplaats van de minderjarige bevoegd wat betreft de organisatie van en het toezicht op de voogdij. Wanneer de ouders uit het ouderlijk gezag worden ontzet, zal de provoogdij worden ingericht onder toezicht van de jeugdrechtsbank (en bijgevolg dus niet de voogdij onder toezicht van de vrederechter)⁶⁸.

⁶¹ Rb. Luik (3e k.) 8 januari 2010, *RTDF* 2010, 860.

⁶² Rb. Nijvel 19 december 2002, *RTDF* 2004, 407.

⁶³ Brussel 13 november 2008, *RTDF* 2009, 506 = *Act.dr.fam.* 2009, 91; Rb. Nijvel 27 juni 2002, *RTDF* 2004, 401.

⁶⁴ Brussel 8 maart 2007, *T.Fam.* 2007, 89; T. WUYTS, “Ernstige tekortkomingen aan de verplichtingen als ouder vormen geen aanleiding tot het ontstaan van de voogdij”, *T.Fam.* 2007, 90-96.

⁶⁵ Rb. Nijvel 10 oktober 2002, *RTDF* 2004, 403.

⁶⁶ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 190.

⁶⁷ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 187; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, 505.

⁶⁸ Art. 34 Jeugdbeschermingswet; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch personen-, familie- en relatievermogensrecht*, 490.

171. De ouder die het laatst het ouderlijk gezag uitoefent, kan een voogd aanwijzen, hetzij bij testament, hetzij bij wege van een verklaring voor de vrederechter van zijn woonplaats of voor een notaris⁶⁹. Wanneer de ouders hebben nagelaten een voogd aan te wijzen, zal de vrederechter een voogd kiezen die geschikt is om de minderjarige op te voeden en zijn goederen te beheren. Naaste familieleden genieten hierbij de voorkeur⁷⁰. De minderjarige die ouder is dan twaalf jaar, wordt bij de aanwijzing van een voogd gehoord door de vrederechter⁷¹. De bloedverwanten in de opgaande lijn in de tweede graad, de meerderjarige broers en zusters van de minderjarige en de broers en zusters van de ouders van de minderjarige worden tevens gehoord of ten minste opgeroepen⁷². Bij elke voogdij wordt ook een toeziend voogd aangewezen door de vrederechter⁷³. Er kan in dit opzicht worden verwezen naar een vonnis van de rechtbank van Luik waarbij de rechter moest oordelen over de vordering tot vervanging van het ouderlijk gezag door de voogdij, ingediend door het Openbaar Ministerie. Omwille van de geestelijke gezondheidstoestand van de vader werd de zus van de verlengd minderjarige aangeduid als voogd en de bewindvoerder van de vader als toeziend voogd⁷⁴.

172. De vrederechter kan eveneens, in het belang van de minderjarige, de voogdij splitsen door een voogd over de persoon en een voogd over de goederen te benoemen⁷⁵. In dit verband kan worden gewezen op een vonnis van de vrederechter in Zomergem met betrekking tot de voogdij over een destijds verlengd minderjarige. Wanneer de voogd zijn eigen vermogen vermengt met dat van de pupil en zijn eigen belangen verdedigt in plaats van die van de pupil, is het gerechtvaardigd om de voogdij te splitsen⁷⁶.

173. Bij tegengestelde belangen tussen de minderjarige kinderen en de moeder kan er een voogd *ad hoc* worden aangesteld⁷⁷. Deze kan de situatie objectief beoordelen en kan een standpunt innemen over het belang van het kind om de nalatenschap van de overleden vader al dan niet te verwerpen⁷⁸.

§ 3. WERKING VAN DE VOOGDIJ

a. *Opdracht van de voogd*

⁶⁹ Art. 392 Oud BW.

⁷⁰ Art. 393 Oud BW.

⁷¹ Art. 394 lid 1 Oud BW.

⁷² Art. 394 lid 2 Oud BW.

⁷³ Art. 402 lid 1 Oud BW.

⁷⁴ Rb. Luik (3e k.) 8 januari 2010, *RTDF* 2010, 860.

⁷⁵ Art. 395 Oud BW.

⁷⁶ Vred. Zomergem 5 februari 2008, *T.Vred.* 2009, 139.

⁷⁷ Zie *infra* nr. 179.

⁷⁸ Rb. Bergen (1e k.) 19 juni 2013, *JLMB* 2015, 809.

174. De voogd heeft drie taken: zorg dragen voor de minderjarige en deze opvoeden⁷⁹, de minderjarige vertegenwoordigen in alle burgerlijke handelingen⁸⁰ en de goederen van de minderjarige beheren als een goede huisvader⁸¹. Zo oordeelde de vrederechter van Westerlo dat de voogd volheid van bevoegdheden heeft inzake de materiële handelingen en de rechtshandelingen met betrekking tot de persoon van de pupil. Bijgevolg kan deze ook beslissingen nemen inzake medische beslissingen en is de vrederechter onbevoegd om machtiging te verlenen om de pupil toe te staan anticonceptiva te gebruiken. De limitatieve lijst van rechtshandelingen in artikel 410 §1 Oud BW waarvoor de voogd een voorafgaande machtiging nodig heeft van de vrederechter, heeft namelijk geheel betrekking op het beheer van het vermogen van de minderjarige en niet op de zorg voor de persoon en zijn opvoeding⁸². De vrederechter benadrukt in zijn vonnis echter wel dat “artikel 405, §1, eerste lid BW de voogd oplegt om de beginselen te eerbiedigen waarvoor de ouders eventueel hebben gekozen, inzonderheid wat betreft de aangelegenheden bedoeld in artikel 374, tweede lid BW”. Het betreft hier een belangrijke beslissing over de gezondheid, opvoeding, opleiding en ontspanning en over de godsdienstige en levensbeschouwelijke keuzes. De voogd neemt tevens de groeiende zelfstandigheid van zijn minderjarige pupil in acht. Ook hier wordt door de vrederechter onderstreept dat het belang van de pupil centraal staat⁸³. Er kan worden vastgesteld dat ook in de rechtspraak met betrekking tot de voogdij steeds meer rekening wordt gehouden met het principe van de evoluerende bekwaamheden van de minderjarige.

175. Bij een gesplitste voogdij (*cf.* art. 395 Oud BW) zal de voogd over de persoon het leefloon of de maatschappelijke dienstverlening moeten aanvragen. Zo oordeelde het arbeidshof van Bergen dat deze rechten met de menselijke waardigheid zijn verbonden, waardoor de voogd over de persoon moet optreden⁸⁴.

176. Wanneer de moeder van de niet-ontvoogde minderjarige in de onmogelijkheid verkeert om haar wil te kennen te geven of wanneer ze wilsonbekwaam is, heeft de familierechtbank van Brugge geoordeeld dat, naar analogie met artikel 329*bis* §3 Oud BW inzake de erkenning, moet worden aangenomen dat de voogd zich in dit geval in het belang van het kind ook kan verzetten tegen de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap⁸⁵.

⁷⁹ Art. 405 §1 lid 1 Oud BW.

⁸⁰ Art. 405 §1 lid 2 Oud BW.

⁸¹ Art. 405 §1 lid 3 Oud BW.

⁸² Vred. Westerlo 6 juli 2012, *RW* 2012-13, 788.

⁸³ Vred. Westerlo 6 juli 2012, *RW* 2012-13, 788.

⁸⁴ Arbh. Bergen (7e k.) 7 november 2012, *Soc.Kron.* 2014, 96.

⁸⁵ Famrb. West-Vlaanderen (afd. Brugge) (5e k.) 29 december 2017, *T.Vred.* 2018, 456.

b. Uitvoering van de opdracht

177. Artikel 410 Oud BW bevat een limitatieve lijst met handelingen waarvoor de voogd een voorafgaande machtiging van de vrederechter nodig heeft. Deze handelingen hebben geen betrekking op de zorg voor de persoon en de opvoeding van de pupil. De voogd heeft het beslissingsrecht inzake de fundamentele persoonsopties betreffende de pupil en fungeert als alleen optredend titularis van het gezag over de persoon van zijn pupil en beslissingen zoals de toestemming in een medische ingreep of de keuze van een levensbeschouwing (*in casu* ging het over het gebruik van anticonceptiemiddelen)⁸⁶.

178. Artikel 411 Oud BW vermeldt duidelijk dat de voogd en de toeziend voogd geen goederen van de pupil kunnen verkrijgen. De vraag rijst echter wat hieronder kan worden verstaan. Volgens de vrederechter van Bree valt ook de ruil onder de term verkrijgen, waardoor de verbodsbepaling van artikel 411 Oud BW hier ook van toepassing is. Het is bovendien niet van belang of de toeziend voogd ingevolge de ruil de goederen in eigen naam zou ‘verkrijgen’, dan wel gemeenschappelijk of in onverdeeldheid samen met zijn echtgenote⁸⁷. De rechtspraak breidt door deze interpretatie de bescherming geboden door artikel 411 Oud BW uit. Dit ligt in de lijn van de beschermingsgedachte tegen acties van anderen waarbij de minderjarige niet mag worden benadeeld.

§ 4. VOOGD *AD HOC*

a. Principe

179. Fanny Laune omschrijft de voogd *ad hoc* als “de persoon die de niet-ontvoogde minderjarige vertegenwoordigt op vraag van een belanghebbende of van het Openbaar Ministerie in rechtsvorderingen betreffende zijn afstamming wanneer er sprake is van een belangenconflict met de wettelijke vertegenwoordiger”⁸⁸. Wanneer de belangen van de pupil in strijd zijn met die van de voogd en van de toeziend voogd, benoemt de vrederechter op verzoek van iedere belanghebbende of zelfs ambtshalve een voogd *ad hoc* en een toeziend voogd *ad hoc*⁸⁹. Ook wanneer er een belangentegenstelling is tussen het kind en zijn ouders wordt door de rechter bij wie de zaak aanhangig is een voogd *ad hoc* aangewezen⁹⁰. In de rechtspraak wordt uitzonderlijk ook aanvaard dat de minderjarige ook

⁸⁶ Vred. Westerlo 6 juli 2012, *RTDF* 2013, afl. 3, 822 = *RW* 2012-13, 788 = *T.Vred.* 2012, 516.

⁸⁷ Art. 411 Oud BW; Vred. Bree 18 november 2010, *T.Vred.* 2013, 399 noot G. VERSCHULDEN.

⁸⁸ F. LAUNE, “Indemnité de procédure et mandataires de justice”, *JT* 2009, (545) 548.

⁸⁹ Art. 404 Oud BW; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 190.

⁹⁰ Art. 378 §2 Oud BW.

zelfstandig een rechtsvordering instelt wanneer er een belangentegenstelling bestaat tussen hem en zijn ouders en zijn ouders niet meer in staat zijn om de belangen van hun kind objectief te behartigen. In een zaak die werd behandeld door de vrederechter van Bergen ging het om een noodsituatie, waarbij de vader niet meewerkte en weigerde enig administratief document te ondertekenen voor de minderjarige. De vrederechter oordeelde dat de minderjarige beschikte over het verstandelijk vermogen om een rechtsvordering in te stellen tot aanwijzing van een voogd *ad hoc* om hem te vertegenwoordigen bij administratieve handelingen met het oog op zijn onafhankelijkheid (huurovereenkomst, bankrekening, medische handelingen)⁹¹.

Er doet zich, volgens de vrederechter van Brasschaat, een belangentegenstelling voor telkens wanneer de vertegenwoordiger van het ouderlijk gezag weigert of nalaat de belangen van de minderjarige te behartigen. Het betrof hier een zaak waarbij in hoofde van de ouder die het exclusieve ouderlijk gezag uitoefende, iedere vorm van beheer van het patrimonium en van de inkomsten van de minderjarige afwezig was, waardoor de aanstelling van een voogd *ad hoc* zich opdroeg overeenkomstig artikel 378 §1 lid 6 Oud BW⁹². Het vredegerecht van Fontaine-L'Évêque heeft eveneens uitspraak gedaan over de aanstelling van een voogd *ad hoc*. Wanneer de ouder machtiging vraagt om het onroerend goed, waarop zij samen met het minderjarig kind recht heeft, te verkopen zodat ze haar schulden kan betalen, handelt de moeder niet in het belang van het kind, maar in eigen naam en eigen belang. De vrederechter vond het dan ook noodzakelijk om een voogd *ad hoc* aan te wijzen⁹³. De vrederechter van Beveren stelt dat er sprake is van een belangentegenstelling ingeval een ouder wil worden aangesteld als persoonlijke assistent van zijn niet-ontvoogd minderjarig kind omdat hij dan optreedt in een dubbele hoedanigheid, namelijk als budgethouder en als persoonlijke assistent⁹⁴. Het bijzondere aan dit vonnis is dat artikel 378 §1 lid 6 Oud BW ook van toepassing is op handelingen met betrekking tot het vermogen waarvoor geen machtiging vereist is⁹⁵. De vraag rijst echter of een actuele dan wel een potentiële belangentegenstelling vereist is voor het aanstellen van een voogd *ad hoc*. De tendens in de rechtspraak is dat

⁹¹ Vred. Bergen 5 juli 2022, *T.Vred.* 2023, 99.

⁹² Vred. Brasschaat 18 november 2008, *RABG* 2009, 849. In die zin Vred. Westerlo 15 april 2005, *T.Vred.* 2005, 527; Rb. Veurne 14 juni 2007, *T.Fam.* 2011 noot G. VERSCHULDEN.

⁹³ Vred. Fontaine-L'Évêque 18 december 2015, *T.Vred.* 2016, 382.

⁹⁴ Vred. Beveren 12 mei 2021, *T.Vred.* 2022, 213. Zie voor het begrip 'belangentegenstelling': T. QUINA en T. WUYTS, "Recente ontwikkelingen inzake het goederenbeheer van minderjarigen en kwetsbare volwassenen", in I. Boone en C. Declercq (eds.), *Themis 2022-2023 nr. 123 – Personen- en familierecht*, (1) 9-12.

⁹⁵ Vred. Beveren 12 mei 2021, *T.Vred.* 2022, 213; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 182-183.

een potentiële belangentegenstelling volstaat⁹⁶. De rechtspraak probeert hiermee de lacune in de bescherming die volgt uit de verouderde bepalingen van het ouderlijk gezag op te vangen.

180. In geval van tegenstrijdige belangen in het kader van een afstammingsprocedure moet het niet-ontvoogde minderjarige kind worden vertegenwoordigd in gedingen betreffende zijn afstamming door een voogd *ad hoc*⁹⁷. Het Hof van Cassatie heeft, in het kader van de aanstelling van een voogd *ad hoc*, in een arrest van oktober 2017 geoordeeld dat uit de artikelen 12 IVRK, 22*bis* van de Grondwet en 331*sexies* Oud BW niet voortvloeit dat de voogd *ad hoc* in een afstammingszaak de minderjarige, ongeacht zijn leeftijd en omstandigheden van de zaak, moet ontmoeten en zijn mening moet horen⁹⁸. Patrick Senaeve stelt dat het, in functie van de leeftijd en maturiteit van de minderjarige, wel tot de taak van de voogd *ad hoc* behoort om in contact te treden met de minderjarige en zijn mening te vragen zodat hij deze kan verwoorden voor de rechter. De familierechtbank van Brugge heeft bijvoorbeeld (alvorens het cassatiearrest werd uitgesproken) geoordeeld dat, mede gelet op het openbareordekarakter van de materie, de voogd *ad hoc* die de minderjarige als materiële procespartij vertegenwoordigde uitgenodigd om, op grond van artikel 332*quinquies* §2 Oud BW en op de wijze die deze geschikt acht, een onderhoud te hebben met de minderjarige en de familierechtbank daarna op de hoogte te brengen van de persoonlijke wens van de minderjarige⁹⁹. Het arrest van het Hof van Cassatie heeft niet tot gevolg dat de voogd *ad hoc* de minderjarige kan ontmoeten en hem om zijn mening kan vragen, maar stelt enkel vast dat uit geen enkele verdragsbepaling, grondwetsbepaling of wettelijke bepaling kan worden afgeleid dat dit een verplichting is voor de voogd *ad hoc*¹⁰⁰. Een bijkomend gevolg van het cassatiearrest is dat het impliciet maar zeker directe werking toekent aan artikel 12 IVRK¹⁰¹.

181. De vrederechter van Brugge oordeelde dat het, in geval van een belangentegenstelling tussen de moeder van een minderjarig kind bij de afwikkeling van de nalatenschap van de vader, gepast is om een voogd *ad hoc* aan te wijzen, in de eerste plaats met het oog op de uitoefening van de

⁹⁶ Vred. Tienen 10 maart 2022, *T.Fam.* 2022, 162 noot.

⁹⁷ Art. 331*sexies* §1 Oud BW; Cass. 29 november 2013, *RABG* 2015, 246; In die zin: Vred. Fontaine-L'Évêque 22 augustus 2011, *T.Vred.* 2013, 426.

⁹⁸ Cass. 6 oktober 2017, *T.Fam.* 2020, 137.

⁹⁹ Famrb. West-Vlaanderen (afd. Brugge) 17 maart 2017, 16/1016/A, onuitg; P. SENAËVE, “De taak van de voogd ‘ad hoc’ in afstammingszaken in de verhouding tot de vertegenwoordigde minderjarige”, *T.Fam.* 2020, (138) 141.

¹⁰⁰ P. SENAËVE, “De taak van de voogd ‘ad hoc’ in afstammingszaken in de verhouding tot de vertegenwoordigde minderjarige”, *T.Fam.* 2020, (138) 141.

¹⁰¹ G. MATHIEU, noot onder Cass. 6 oktober 2017, *RTDF* 2018, (564) 565; P. SENAËVE, “De taak van de voogd ‘ad hoc’ in afstammingszaken in de verhouding tot de vertegenwoordigde minderjarige”, *T.Fam.* 2020, (138) 141.

erfkeuze ten behoeve van het minderjarige kind. Bij een machtigingbehoevende handeling moet de vrederechter bovendien niet enkel de aan de actuele rechtshandelingen verbonden nadelen of lasten voor de minderjarige beoordelen, maar hij moet er ook op toezien dat eventuele, potentiële of latente toekomstige belangen of gerechtigdheden van de minderjarige niet worden gehypothekeerd noch worden bemoeilijkt¹⁰². De vrederechter van Roeselare stelt dat er ook ingeval de nog overblijvende ouder nalaat gepast te handelen ten behoeve van het kind als erfgerechtigde in de nalatenschap van de moeder, een voogd *ad hoc* moet worden aangewezen¹⁰³. De aanstelling van een voogd *ad hoc* omwille van een belangentegenstelling is eveneens vereist voor de aanvaarding van een legaat onder voorrecht van boedelbeschrijving voor een minderjarige wanneer zijn ouder, als wettelijk vertegenwoordiger onbekwaam werd verklaard om voor zichzelf een nalatenschap, schenking, algemeen legaat en legaat onder algemene of bijzondere titel te aanvaarden¹⁰⁴.

b. Bezoldiging

182. Voor een advocaat is het mandaat als voogd *ad hoc* in principe onbezoldigd. Enkel terugbetaling voor specifiek gemaakte kosten is mogelijk¹⁰⁵. Het hof van beroep meent dat een voogd *ad hoc*, als gerechtelijk mandataris in een afstammingsgeding, die zelf advocaat is en conclusie neemt maar zich enkel ter terechtzitting door een advocaat laat vertegenwoordigen, geen aanspraak kan maken op een rechtsplegingsvergoeding (art. 1022 Ger.W.)¹⁰⁶. In een andere zaak oordeelde de rechter dat “de voogd *ad hoc* als gerechtelijk mandataris die de belangen van de minderjarige waarneemt, geen recht heeft op een rechtsplegingsvergoeding”¹⁰⁷. Ook de familierechtbank van Namen treedt deze zienswijze bij en stelt dat de voogdij in beginsel kosteloos is. De wet voorziet namelijk nergens in een vergoeding voor de voogd *ad hoc*¹⁰⁸. Het hof van beroep van Antwerpen oordeelde dat een voogd *ad hoc* die zich, al is hij zelf advocaat, als gerechtelijk mandataris in een afstammingsgeding door een advocaat laat bijstaan of vertegenwoordigen, wel aanspraak kan maken op een rechtsplegingsvergoeding (art. 1022 Ger.W.)¹⁰⁹. In een familiale situatie met jeugdbeschermingsmaatregelen en pleegzorg oordeelde de vrederechter van Tienen dat de maternale grootouders van minderjarigen die hun moeder zijn verloren ingevolge een verkeersongeval de aanstelling van een voogd *ad hoc* kunnen verkrijgen aangezien een

¹⁰² Vred. Brugge 6 augustus 2021, *T.Vred.* 2022, 210.

¹⁰³ Vred. Roeselare 23 november 2021, *T.Vred.* 2022, 208.

¹⁰⁴ Vred. Pelt 7 oktober 2021, *T.Vred.* 2022, 216.

¹⁰⁵ Brussel 15 mei 2012, *T.Fam.* 2013, 106.

¹⁰⁶ Brussel (3e k.) 9 november 2010, *RW* 2011-12, 186.

¹⁰⁷ Brussel 15 mei 2012, *T.Fam.* 2013, (106) 107.

¹⁰⁸ Famrb. Namen (2e k.) 18 maart 2020, *RTDF* 2020, 446.

¹⁰⁹ Antwerpen (3e k.) 10 november 2010, *RW* 2012-13, 349.

belangentegenstelling met de vaders van de kinderen *in concreto* niet uit te sluiten is, aangezien de gevolgen van het verkeersongeval volledig moeten worden afgehandeld en de nalatenschap vereffend en verdeeld. Gelet op deze ruime opdracht van de advocaat die als voogd *ad hoc* wordt aangesteld, komt hem principieel een bezoldiging toe en heeft hij er recht op om de zes maanden een onkosten- en ereloonstaat aan de vrederechter voor te leggen, zo stelt de vrederechter van Tienen¹¹⁰. Dit is eerder uitzonderlijk en komt vooral voor in de lagere rechtspraak, maar Charlotte Declerck en Géraldine Mathieu zijn van oordeel dat deze rechtspraak bijval verdient¹¹¹.

Gelet op de uiteenlopende rechtspraak en de vele onduidelijkheden hieromtrent, is het wenselijk dat er een uitdrukkelijke regeling komt over de mate waarin een vergoeding kan worden toegekend aan een advocaat die optreedt als voogd *ad hoc*. Nu bestaat er namelijk een verschillende uitkomst afhankelijk van de rechter die beslist over de zaak, wat eigenlijk niet correct is.

¹¹⁰ Vred. Tienen 10 maart 2022, *T.Fam.* 2022, 162.

¹¹¹ C. DECLERCK en G. MATHIEU, *T.Fam.* 2022, (138) 140.